

ACC. N:R **M. 10617**: 1-4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: *Halland*

Upptecknat av: *Thea Johansson*

Härad: *Höke*

Adress: *Ånålden, Skäldeviken*

Socken: *Västorp*

Berättat av: *Johanna Johansson*

Uppteckningsår: *1948.*

Född år *1859* i *Västorp, Halland*

Jordbrukets bivarvingar. s. 1-4

Lw F 61.

Prestaver. s. 5-6.

" 60.

Jordbrukets förhållanden.

Tvintusen år 1840-fallets Sydliga Valland levde allmo-
gen huvudsakligen av lundslöjd. Jordbruket bedrevs
inte rationellt och jorden var stenig och mager. Detta
gjorde att de små jordbrukarna och torparna samt
backsluittarna måste få sin utkomst just genom
olika slöjder och arbeten. Den ena kategori av befolk-
ningen var mycket fattig och levde i stora osäkerheter.
Lantbrukarnas besättning bestod oftast av några kor
som ibland fick hämslöja som dragare, samt en gris,
några får och höns.

Den bekanta Halländska binnslöjden var mycket anlitad.
och i alla slöjder och torp arbetades del för fullt. Järnbit
under hösten och vintern, när inget annat arbete fanns,
tog kador och spinnrock fram. Många hade mjölva får,
men andra köpte ull utav landleide, som köpte den
från Island och Danmark. Den finaste ullen komde

en krona pr. skålpund. men I sländullen endast 6 öre.
Först skulle ullens nappas och finfördelas, därefter tog
man till kardarna och ullens strubbades mellan dessa i
ganska stora rullingar. Men ytterligare en gång skulle
dessa rullingar kardash, men om i små fina rullar där
inga kumbor fick förekomma. Detta arbete sköttes
ibland av barnarna vilket var ganska arbetsamt och
anspråkande. Ullen var nu färdig att spinnas.
Det gällde då att kunna dra ut dessa fina rullar
till garn, ju finare och jämnare dess bättre. Detta
garn skulle sedan trinnas antingen två- eller tre-
fädigt, detta gjorde man genom att låta spinnerocks-
tycket rotera åt motsatt håll. Garnet var nu färdigt
att plocka, det gällde då närmast stora herrtröjor, s. k.
Sjömanströjor. På dessa tröjor arbetade hela familjen
i. o. m. små flickorna i 6-7 års ålder fingo hjälpa till
att plocka ämnarna, samtidigt som de med mjöda händer
sitt h. b. c. Tröjorna plockades i olika färger och

mönster, oftast i rött och vitt och mönstret brukade
man själv komponera. De färdiga hängorna såldes
till uppköpare och arbetslönen var 1.25 pr styck.
Dessa uppköpare reste vida omkring och sålde sina
alster ibland ända till Göteborg och Norrland.
Denna handel upplörde dock vid sekelskiftet, då
fabrikerna började tillverka liknande saker för billigt
pris. Men ännu lever Hollands bindelöjd, men endast
i mindre skala, det är endast vantar som stickas till
hemsöjden i Luleå.

(Trots minn 88 år stickar jag än i lag vantar i hollands-
mönster, och många är de par som jag sålt genom hem-
slöjden i Malmö, Lund, Västerås och Örebro, Stockholm.

En annan huvudsak var att tillverka spinnsöcken.
I ett vanligt rum i böningshuset fanns verkstaden
som sysselsatte fyra man. Dessa hade vardsin spinn-
maskin. Virket till detta spinnsöcken skulle vara
av bok, lagrat i tre år. De olika delarna skulle svarpas
och liurus skop.

Vidare tillverkades krastor och korgar. Krastorna gjordes
av stora knippen björkräs. Som var sammansvetsade
med vidjor på tre olika ställen. För en konst betalades öre.
Material till korgarna var en, pönn, gran och vide.
De sistnämnda grenarna skulle lokas för att bli mjuka
vid flätningen. De större grenarna fick man klyva och
skala innan de kunde bearbetas. Det tillverkades
 mest 50-liters korgar som användes och användas än
i dag vid potatisupp tagning m.m. Korgarna såldes
på marknader för 25 öre st. Detta för ungefär 50 år sedan.

Prestarver.

Förteckningen av prestarver bör numera till vanligheten vid varje begravning. Dessa prestarver består av flera bebängda stänger, att bära dem kallas att prestarera. I äldre tider förtecknades ingen prestarering. Den första gången som jag minns sådant förtecknades var vid riksdagsman Karl Transtoms mors begravning för ungefär 70 år sedan. Den dåtida prestareren skulle sig något från antidens värdighet, att en svart flagga ersatte det svarta floran, som numera är virat om stängens övre del. Prestareri äges av kyrkan. På ovannämnda tid förtecknades prestarering endast vid förnämnda folks begravning. Byns kyrkbor bar endast själspeilingar till gravar. De som skall prestarera brukade i regel vara äldre vänner till den avlidne. De båda prestarerande gå i brett före kistan, närmast efter denna komma de närmast sörjande. Under hela begravningsakten

ACC. N:R

M. 10617:6.

förbli de prestaverande stäende. Hängerna
hållas rakl upp, dessa sänkas inte över graven
efter jordfästningen utan "planteras" i marken
efter aktens slut. Därmed brukas olika föremåg-
ar sänka sina färor och ständigt över graven
som en sista hälsning.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND